

Sygn. akt V CSK 351/18

POSTANOWIENIE

Dnia 15 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Beata Janiszewska

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Z.J.
przy uczestnictwie P. S.A. w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 15 listopada 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 24 stycznia 2018 r., sygn. akt III Ca (...),

- 1. oddała skargę kasacyjną,**
- 2. zasądza od Z.J. na rzecz P. S.A. w K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 22 czerwca 2017 r. Sąd Rejonowy w Ż. w pkt I oddalił wniosek Z.J. o ustanowienie służebności przesyłu i w pkt II orzekł o kosztach postępowania.

Z ustaleń wynika, że poprzednik prawny Wnioskodawcy E.J. w dniu 9 listopada 1972 r. wyraził zgodę na przeprowadzenie urządzeń elektrycznych i posadowienie słupa na nieruchomości będącej obecnie własnością Wnioskodawcy. Wnioskodawca podjął próbę uregulowania stanu prawnego w odniesieniu do tych

urządzeń przesyłowych w drodze negocjacji, które nie przyniosły rezultatu. Linia energetyczna wybudowana została przez poprzednika prawnego Uczestniczki postępowania P. S.A. w K. w 1973 r., a na nieruchomości Wnioskodawcy poza fragmentem napowietrznej linii elektroenergetycznej 220 kV relacji W., K., częściowo posadowiony jest słup nr 22. Linie przekazano do eksploatacji we wrześniu 1973 r. Przebieg linii od czasu jej posadowienia nie zmienił się.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy stwierdził, że podniesiony przez Uczestniczkę postępowania zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu zasługuje na uwzględnienie. Powołał przy tym bogaty dorobek orzecniczy, wskazujący na dopuszczalność nabycia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego w stanie prawnym obowiązującym przed dniem wejścia w życie art. 305¹ k.c., tj. przed dniem 3 sierpnia 2008 r. na podstawie art. 285 i art. 292 k.c. stosowanych przez analogię, jak również doliczenia do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia służebności okresu występowania na nieruchomości przed dniem wejścia w życie przepisów art. 305¹-305⁴ k.c. stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu i doliczenia okresu posiadania służebności przez poprzedników prawnych przedsiębiorcy przesyłowego wykonywanego przed dniem 1 lutego 1989 r. w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Sąd Rejonowy uznał, że posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu wykonywane na rzecz Skarbu Państwa miało charakter posiadania w złej wierze, skoro poprzednik prawny Wnioskodawcy nie wyraził zgody na korzystanie przez Skarb Państwa – poprzednika prawnego Uczestniczki postępowania – ze stanowiącej obecnie Jego własność nieruchomości w zakresie wykonywania służebności, a jedynie na wybudowanie urządzeń przesyłowych, a również decyzja wydana w procesie budowlanym nie mogła wykreować tytułu do cudzej własności w zakresie służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu.

Postanowieniem z 24 stycznia 2018 r. Sąd Okręgowy w G. w pkt I oddalił apelację Wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego w Ż. z 22 czerwca 2017 r. i w pkt II orzekł o kosztach postępowania. Sąd Okręgowy podzielił w całości ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu Rejonowego. Podniósł, że w

okolicznościach sprawy nie zaistniały przesłanki uniemożliwiające zasiedzenie przez Uczestniczkę postępowania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Stwierdził, że z treści oświadczenia z 9 listopada 1972 r., złożonego przez poprzednika prawnego Wnioskodawcy, nie wynika, by E.J. wyraził zgodę na korzystanie przez Zakład Energetyczny ze swej nieruchomości w celu realizacji służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, a tym samym, by to oświadczenie kreowało między poprzednikiem prawnym Wnioskodawcy a poprzednikiem prawnym Uczestniczki postępowania trwały i nierozwiązywalny stosunek obligacyjny, na podstawie którego Zakład Energetyczny w B. i jego następcy uprawnieni byli do korzystania z nieruchomości w zakresie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Zdaniem Sądu Okręgowego trafnie uznał Sąd Rejonowy, że posiadanie przedmiotowej służebności wykonywane od września 1973 r. na rzecz Skarbu Państwa było posiadaniem w złej wierze.

Od powyższego rozstrzygnięcia skargę kasacyjną złożył Wnioskodawca, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 710 w zw. z art. 65 k.c. poprzez niezastosowanie prowadzące do przyjęcia, że poprzedników prawnych Uczestniczki postępowania i Wnioskodawcy nie wiązał stosunek zobowiązaniowy o treści zbliżonej do umowy użyczenia mimo, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazywał na istnienie powyższego stosunku; art. 292 w zw. z art. 172 § 1 i 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie skutkujące stwierdzeniem nabycia przez Uczestniczkę postępowania w drodze zasiedzenia służebności gruntowych o treści odpowiadającej służebności przesyłu mimo braku normatywnych podstaw do stwierdzenia takiego zasiedzenia. Wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości jak również poprzedzającego go postanowienia sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie oraz zasądzenie od Uczestniczki postępowania na Jego rzecz kosztów postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Uczestniczka postępowania wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od Wnioskodawcy na Jej rzecz kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Skarżącego poprzednika prawnego Uczestniczki postępowania oraz poprzednika prawnego Wnioskodawcy łączył obligacyjny stosunek prawny o treści zbliżonej do umowy użyczenia. Teza ta nie została jednak wykazana w postępowaniu dowodowym przed Sądami *meriti*. Nie stanowi w szczególności podstawy do uznania takiej umowy za zawartą w niniejszej sprawie oświadczenie E.J. z 9 listopada 1972 r. o wyrażeniu zgody na budowę na jego nieruchomości linii elektroenergetycznej przez Zakład Energetyczny w B.. Z treści powyższego oświadczenia nie wynika bowiem zgoda na korzystanie z przedmiotowej nieruchomości po wybudowaniu linii elektroenergetycznej, a jedynie na wybudowanie określonych urządzeń przesyłowych.

Sąd Najwyższy nie podziela także zarzutu naruszenia art. 292 k.c. w związku z art. 172 § 1 i 2 k.c. Faktyczna eksploatacja linii elektroenergetycznej na cudzej nieruchomości przed wejściem w życie przepisów o służebności przesyłu stanowiła podstawę do uznania, iż zakład energetyczny korzystał z nieruchomości jako posiadacz służebności polegającej na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia znajdującego się na tej nieruchomości. Takim urządzeniem była linia elektroenergetyczna, zaś długotrwałe wykonywanie posiadania w zakresie odpowiadającym odpowiedniej służebności czynnej umożliwiało – po spełnieniu przesłanek z art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. – zasiedzenie takiej służebności. Przepisy o służebnościach przesyłu zostały wprowadzone ustawą nowelizującą Kodeks cywilny z dnia 30 maja 2008 r. (Dz. U. Nr 116, poz. 731) i weszły w życie 3 sierpnia 2008 r. W świetle zasad prawa intertemporalnego nie można aktualnych norm dotyczących instytucji podobnych stosować do praw rzeczowych i posiadania w zakresie odpowiadającym ich treści, które istniały (powstały) przed wejściem w życie regulacji nowych. Ustawodawca nie rozstrzygnął wprost, czy i w jakim zakresie przepisy o służebnościach przesyłu należy stosować do praw powstałych wcześniej na mocy innych norm prawnych (art. 145 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c.). W obowiązującym natomiast w tamtym czasie stanie prawnym w orzecznictwie dopuszczano powstanie służebności gruntowej umożliwiającej przeprowadzenie i korzystanie z urządzeń przesyłowych (wodociągowych, energetycznych *etc.*) jako tożsamej bądź zbliżonej do służebności drogi koniecznej (zob. art. 145 k.c., tak w szczególności uchwała Sądu

Najwyższego z 30 sierpnia 1991 r., sygn. akt III CZP 73/91, OSNC 1992, z. 4, poz. 53, co do zasiedzenia służebności gruntowej: postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 września 2006 r., sygn. akt II CSK 112/06, niepublikowane; 30 września 2008 r., sygn. akt II CSK 147/08, niepublikowane; wyrok Sądu Najwyższego z 31 maja 2006 r., sygn. akt IV CSK 149/05, niepublikowany).

W obecnym stanie prawnym określanie w orzecznictwie i piśmiennictwie takiej służebności, której zasiedzenie było dopuszczalne przed wejściem w życie przepisów o służebności przesyłu, jako „odpowiadającej treścią służebności przesyłu” należy uznać za skrót myślowy nie uprawniający do twierdzenia, jakoby służebność tożsama jak służebność przesyłu mogła być nabyta, w szczególności przez zasiedzenie, przed dniem 3 sierpnia 2008 r., a tym bardziej, że stanowi ona obecnie służebność przesyłu wskutek wejścia w życie przepisów regulujących tę ostatnią. Nie oznacza to jednak, iż niedopuszczalne było zasiedzenie służebności podobnej treścią i funkcją do służebności przesyłu.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także na podstawie § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

as]

aj